

Оглядова стаття

УДК 378.4.001.76(477 87):372.8

Росоха В.В.,

директор,

Пащук Г.Я.,

заступник директора з навчально-виховної роботи

Природничо-гуманітарний коледж

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

(м.Ужгород, Україна)

ІННОВАЦІЇ У ПРИРОДНИЧО-ГУМАНІТАРНІЙ ОСВІТІ: З ДОСВІДУ УЖГОРОДСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Важливою складовою ефективності наукових розробок є їх апробація на потужних міжнародних наукових заходах за участі широкого спектру навчальних закладів та наукових установ як України, так і країн Європи. Саме такими міжнародними «платформами» стали заходи в рамках міжнародної виставки «Освіта і кар'єра – День студента 2018», що проходили в м. Києві 15-17 листопада. Особливість виставки в тому, що в ній взяли участь більше 120 університетів, серед яких понад 60 ВНЗ з країн Європейського Союзу.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет» був представлений на виставці в рейтинговому виставковому конкурсі «Лідер природничо-гуманітарної освіти».

За результатами голосування та висновків конкурсної комісії робота університету отримала найвищу оцінку. Презентація Природничо-гуманітарного коледжу ДВНЗ «УжНУ» та виставкові стенди за тематикою конкурсу були нагороджені дипломом та золотою медаллю, а також відзнакою «Лідер природничо-гуманітарної освіти України». Це визнання – свідчення сучасного рівня навчально-наукової діяльності в Природничо-гуманітарному коледжі з упровадження інноваційних підходів до організації навчально-виховного процесу, що дозволяє отримувати студентам міцні знання.

Пропонуємо читачам ознайомитись із окремими розділами презентаційних матеріалів.

Ключові слова: природничо-гуманітарна освіта, інновації, навчально-наукова діяльність, професійно-орієнтовані дисципліни.

An important part of the effectiveness of scientific developments is their testing on powerful international scientific events with the participation of a wide range of educational institutions and research institutions, both in Ukraine and in Europe. It is these international "platforms" that took place in the framework of the international exhibition "Education and Career - Student's Day 2018" that took

place in Kyiv on November 15-17. The peculiarity of the exhibition is that it has attended more than 120 universities, among which more than 60 universities from the European Union.

The Uzhhorod National University was represented at the exhibition in the rating exhibition "Leader of Natural and Humanitarian Education".

According to the results of the voting and the conclusions of the competition commission, the university received the highest score. The presentation of the Natural Sciences and Humanitarian College of the SU "UzhNU" and exhibition stands on the subject of the competition were marked with a diploma and a gold medal, as well as a distinction "Leader of Natural and Humanitarian Education of Ukraine". This recognition is a testimony to the current level of educational and scientific activity at the Natural Sciences and Humanities College on the introduction of innovative approaches to the organization of the educational process, which allows students to receive high results and solid knowledge.

We offer readers to familiarize themselves with separate sections of presentation materials.

Key words: natural and humanitarian education, innovations, educational-scientific activity, vocational-oriented disciplines.

Практика і досвід ВНЗ I – II рівня акредитації, яким є Природничо-гуманітарний коледж Ужгородського національного університету, свідчать про розроблення і впровадження інноваційних підходів в організації освітнього процесу, впровадження наукових досягнень у повсякденну практику, що є необхідною базовою складовою сучасної передвищої освіти. Розуміючи це надважливе завдання, **педагогічний колектив коледжу впродовж двох десятиліть намагається гармонійно поєднати підготовку молодших спеціалістів як природничого, так і гуманітарного спрямувань.** Власні знахідки і напрацювання, набутий досвід ми постійно доповнюємо впровадженнями передового педагогічного досвіду колег – науковців УжНУ, викладачів інших ВНЗ. Зважаючи на тісну співпрацю і науково – методичну роботу УжНУ, а також ураховуючи високі результати освітньої роботи коледжу, прагнемо досягти високої планки – стати в один ряд із лідерами передвищої освіти України.

Природничо-гуманітарний коледж здійснює підготовку фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» за спорідненими з університетом спеціальностями. Коледж успішно відзначив свій 20-річний ювілей, до якого прийшов зі значними напрацюваннями та здобутками.

У коледжі здобувають освіту на денній та заочній формах навчання близько 900 студентів: із них більше половини навчаються за державним замовленням. За час свого існування педагогічний колектив підготував понад 3200 фахівців.

Випускники коледжу належно зарекомендували себе як фахівці; більше 20 з них очолюють важливі структурні підрозділи в галузях економіки та місцевого самоврядування в області. 12 випускників – нині викладачі УжНУ та коледжу, 6 із них – кандидати наук. Саме випускники 2006 року створили знаний в Україні та Європі рок-гурт «308».

Коледж має сучасну навчально-матеріальну базу, оснащену необхідним технологічним обладнанням та апаратурою, тут створено відповідні навчальні кабінети та лабораторії, три комп'ютерні класи, в яких проводяться практичні заняття, виконуються розрахунки з курсового та дипломного проектування, а також із фундаментальних і спеціальних дисциплін. До послуг студентів та викладачів — бібліотека з читальною залом, безкоштовний доступ до Інтернету і мережі WI-FI, спортивна зала та майданчик, гуртожиток, медпункт, кафе та їдальня. У навчальному закладі діє студентське самоврядування, працюють гуртки, спортивні секції.

Студенти коледжу беруть активну участь у науково-дослідній роботі, всеукраїнських та міжнародних олімпіадах і конкурсах. За час існування закладу вони отримали понад 70 дипломів переможців.

Більше 95% наших випускників продовжують навчання на відповідних факультетах УжНУ.

Для успішного здійснення навчально-виховного процесу сформована структура коледжу, що сповна відповідає вимогам Положення про вищий навчальний заклад I-II рівнів акредитації. До неї входять 11 циклових комісій із загальноосвітніх, фахових та професійно-орієнтованих дисциплін, які планують і здійснюють навчально-методичну роботу. Підвищенням професійного рівня викладачів, вивченням і впровадженням новітніх методик, інноваційних технологій займається методична комісія, до складу якої входить 15 провідних педагогів.

Філософія функціонування коледжу у XXI столітті заснована на визнанні потреби проведення фундаментальних досліджень у системі передвищої освіти, створення та впровадження інновацій в освітній процес, тобто виконання ролі майданчиків не лише для передачі знань, але й для формування професійних компетенцій майбутніх фахівців, що зреалізують себе в незалежній Україні.

Студенти Природничо-гуманітарного коледжу готуються відігравати активну роль у суспільстві, у розвитку місцевих громад, а педагоги – не лише як виконавці навчальних планів та програм, але й як генератори інновацій, потенційні надавачі освітніх послуг громадянам. Поступово коледж стає осередком волонтерства (у т.ч. й інтелектуального), центром молодіжних дискусій, незалежним від політики, майданчиком для прояву мистецьких талантів нашого студентства.

Стартовими пріоритетами вишу є гуманізація та інтернаціоналізація освіти, творення знань та нових навчальних технологій, актуалізація напрямів підготовки та активна роль у житті міста, краю та України в цілому. Ми повинні скористатися усіма можливостями сучасного освітнього процесу, технічних та наукових досягнень, досвідом роботи інших ВНЗ, щоб підготувати нове покоління випускників, здатних конкурувати на ринку праці у нинішніх реаліях.

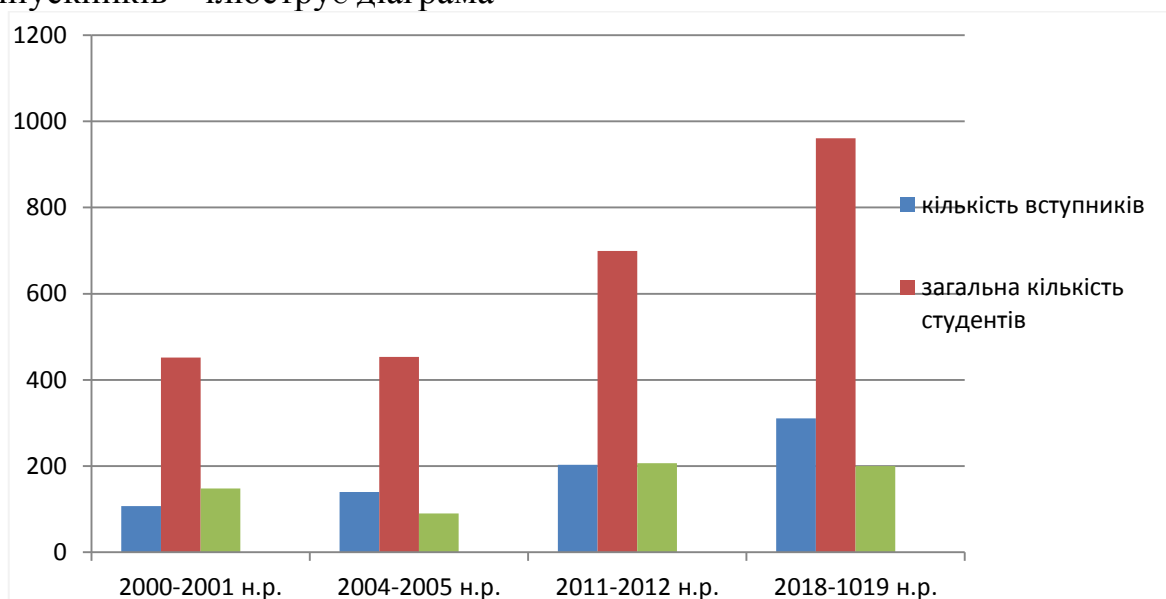
Формування студентського контингенту та структури коледжу

Природничо-гуманітарний коледж здійснює підготовку молодших спеціалістів на основі базової загальної середньої освіти та повної загальної середньої освіти, а також на базі ОКР «кваліфікований робітник» за такими спеціальностями:

- ❖ **Будівництво та цивільна інженерія;**
- ❖ **Геодезія та землеустрій;**
- ❖ **Інженерія програмного забезпечення;**
- ❖ **Облік і оподаткування;**
- ❖ **Право;**
- ❖ **Туризм;**
- ❖ **Фінанси, банківська справа та страхування.**

На початок 2018-2019 навчального року контингент студентів денної форми навчання становив 863 особи, заочної – 98 осіб. 531 студент навчається за державним замовленням, 412 – за контрактом.

Динаміку процесу зростання кількості вступників – і відповідно випускників – ілюструє діаграма

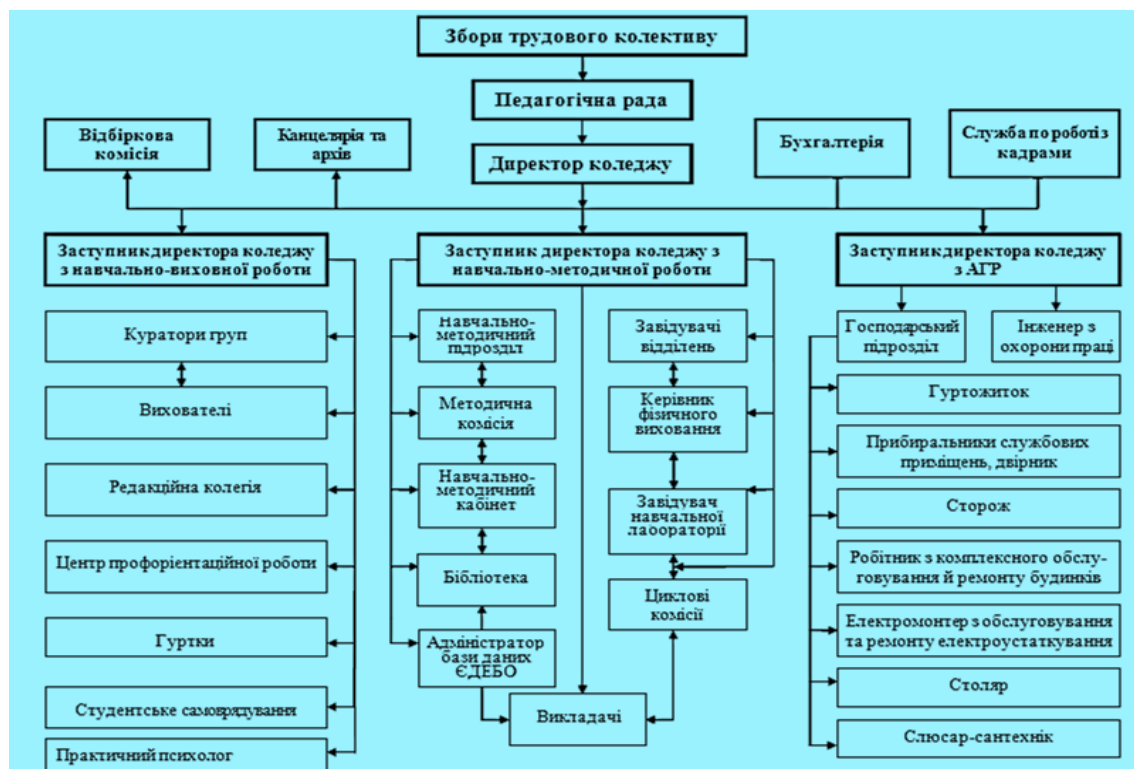
Динаміка зростання контингенту студентів денної та заочної форм навчання

Актуальність спеціальностей, за якими здійснюється підготовка майбутніх фахівців, високий рівень викладання та конкурентоздатність знань, умінь і навиків випускників, а також чітко вибудована профорієнтаційна стратегія забезпечує коледжу зростання кількості абітурієнтів, охочих стати нашими студентами. Ось статистика двох останніх років:

Наші спеціальності	Вступна кампанія - 2017			Вступна кампанія - 2018		
	К-сть заяв	К-сть зарахованих	Конкурс	К-сть заяв	К-сть зарахованих	Конкурс
Інженерія програмного забезпечення	150	90	4,5	167	106	5,5
Право	165	77	6,0	158	90	6,4
Будівництво і цивільна інженерія	7	25	5,1	104	21	8
Туризм	77	26	9,6	103	25	12,8
Фінанси, банківська справа та страхування	75	23	5,1	109	23	8,3
Облік і оподаткування	77	17	5,5	57	18	3,8
Геодезія та землеустрій	89	20	5,5	59	15	5,9

Цифри свідчать про зростання інтересу молоді до професій, пов'язаних з ІТ- технологіями, стійкої зацікавленості правничою сферою, а також стрімке зростання попиту (а значить, і пропозиції) на фахівців у галузі туризму, що особливо актуальне для Закарпатської області з її транскордонним потенціалом та європейським вектором розвитку.

Структура Природничо-гуманітарного коледжу за час його існування зазнала значних змін і удосконалення. Наш навчальний заклад, ліцензуючи нові спеціальності, створював передумови для зростання контингенту студентів, тому його структура на 2018-19 навчальний рік сформувалася так:

Педагогічний колектив на шляху вдосконалення та інновацій

Перспектива розбудови в Україні суспільства знань вимагає від кожного навчального закладу глибокого удосконалення освітньо-виховної діяльності, що має здійснюватися на основі розумного поєднання кращого зарубіжного та вітчизняного педагогічного досвіду з національними традиціями, впровадження інноваційних технологій поряд із випробуваними часом і результативністю формами і методами роботи кожного викладача.

Саме орієнтуючись на це, у Природничо-гуманітарному коледжі вироблено критерії добору і виховання педагогів із високими науковими та фаховими знаннями, якісною та прогресивною методикою викладання як загальноосвітніх, так і професійно орієнтованих та фахових дисциплін.

Навчальний процес у коледжі забезпечують більше 100 штатних викладачів та викладачів – внутрішніх сумісників, близько 20 з яких - науково-педагогічні працівники випускових кафедр тих факультетів Ужгородського національного університету, де продовжують навчання студенти коледжу. Серед них - 1 доктор наук, 1 професор, 17 кандидатів наук, 9 викладачів-методистів, 7 старших викладачів, 42 викладачі вищої категорії, заслужені юристи та економісти України.

Такий якісний склад педагогічного колективу дає змогу втілювати в життя нові освітні плани і задуми, забезпечувати високий рівень викладання і досягнення вагомих результатів студентами коледжу, про що свідчить їх подальше навчання як в УжНУ, так і в інших вишах України, а також численні перемоги в олімпіадах, конкурсах, участь у наукових форумах тощо.

Викладачі коледжу приділяють велику увагу створенню освітніх матеріалів нового покоління, що відповідають сучасним вимогам і викликам. Яскравим прикладом такого підходу до роботи є наші колеги – науковці-викладачі Ужгородського національного університету, які розробили концептуальну модель створення та видання навчальної літератури нового покоління, навчально-методичних комплексів із дисциплін та інтерактивних електронних підручників. Орієнтуючись на їх досвід і досягнення, наші педагоги підготували ряд посібників, підручників та навчально-методичних комплексів, що активно використовуються у процесі викладання окремих дисциплін.

Освітній процес у Природничо-гуманітарному коледжі – це приклад успішного симбіозу двох навчальних напрямів – прикладного та гуманітарного, які не антагонізують, а, навпаки, логічно доповнюють один одного. **Запорукою успіху в цій справі є чітко спланована методична робота викладачів, яку координує методична комісія коледжу.** Така повсякденна методична робота здійснюється в **11 циклових комісіях**, очолюваних досвідченими педагогами – спеціалістами вищої категорії, викладачами-методистами, старшими викладачами. Методична та циклові комісії надають допомогу та здійснюють контроль за підвищенням професійної майстерності викладачів, виконанням індивідуальних планів у міжтестастійний період, беруть активну участь в атестації педагогів тощо.

Викладачами циклових комісій проведено структурування навчальних програм за змістовими модулями та блоками відповідно до вимог Галузевого стандарту вищої освіти України. Це продиктовано науково обґрунтованою реальною нормою кількості необхідної навчальної інформації, що підлягає засвоєнню та контролю. Ними визначено перелік навчальних елементів у загальному змісті програми дисципліни, конкретизовано вимоги до знань та умінь студентів. Серед навчальних елементів особливо виділено ті, які активізуються під час навчальної та пошукової роботи студентів. Усе це скеровано на структурне впорядкування інформації в межах навчальної дисципліни, оптимізує склад її понятійного апарату, підвищує ефективність організації самостійної роботи студентів за рахунок оптимізації навчальних програм, створення інтегрованих курсів чи окремих тематичних блоків.

У коледжі активно впроваджуються інноваційні методики навчання, що є запорукою високої якості всіх складників навчального процесу.

Широкого застосування набувають технології слайд-лекції, електронні курси лекцій і навчальні матеріали, проведення занять за мультимедійною технологією, використання новітніх інформаційних засобів, розміщених на різних серверах у мережі Інтернет. Студенти мають можливість отримати навчальний матеріал (електронні версії конспектів лекцій, планів семінарських та практичних занять, завдань та рекомендацій щодо їх виконання) у бібліотеці коледжу або на сайті, що веде до інтенсифікації навчального процесу внаслідок вивільнення часу на конспектування на заняттях та використання його на спілкування з викладачами і з'ясування актуальних питань.

Для перевірки засвоєння студентами навчального матеріалу викладачі використовують різні інноваційні методи – online- тестування, інтерактиви, скайп-конференції, дистанційні опитування тощо, а також розроблену науковцями УжНУ автоматизовану систему тестування знань BrainTester, засновану на клієнт-серверній технології. Тестову базу для цієї програми готує кожен викладач за визначеними стандартами.

Система використовується викладачами для проведення поточного, тематичного, рубіжного та підсумкового контролю знань студентів, а також для самоконтролю. Ця форма контролю дає швидкий, наочний та об'єктивний результат, аналіз якого допомагає викладачеві розробити систему диференційованих завдань для студента, щоб він міг самостійно усунути недоліки у засвоєнні програмного матеріалу.

З метою підготовки **правознавців** у коледжі створена **циклова комісія юридичних дисциплін**, яку успішно очолює к.ю.н. Євген Васильович Лейба. Усього в комісії працюють за основним місцем роботи 10 педагогічних працівників, серед яких - 4 кандидати наук, 1 заслужений юрист України, 1 викладач-методист, 6 викладачів вищої категорії. За сумісництвом на педагогічних посадах працюють 10 осіб, у тому числі 2 кандидати наук. Серед штатних працівників та сумісників частка колишніх та діючих практиків у сфері права становить 90%. Це держслужбовці, працівники судової гілки влади, адвокати, працівники правоохоронних органів, нотаріату та ін.

Пріоритетною для випускників коледжу є **співпраця з юридичним факультетом УжНУ**, у зв'язку з чим вони мають право вступити за скороченим терміном навчання на юридичний факультет для отримання повної вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр». Але, враховуючи насиченість навчальної програми, студенти коледжу мають право вступити до будь-якого вищого навчального закладу за спеціальністю «Право» для отримання наступного освітньо-кваліфікаційного рівня.

Студенти постійно проходять навчальні, виробничі практики з метою закріплення теоретичних знань. Базами виступають правоохоронні та судові

органи, державні організації та установи, самозайняті особи (адвокати, нотаріуси).

Викладачі циклової комісії намагаються насичувати навчальний процес внутрішніми заходами з метою закріплення практичних навичок: це щорічна студентська конференція «Студентський вимір щодо актуальних проблем у правознавстві», круглі столи за різними спеціалізаціями залежно від науково-дослідної роботи викладача: кримінального, адміністративного, цивільного, конституційного, міжнародного спрямування, брейн-ринги, виставки наукової літератури, перегляд документальних кінофільмів, майстер-класи для студентів, відтворення судових засідань, слідчих дій. Студенти знімають невеликі відеоролики процесуальних дій, проводять зустрічі з практиками тощо.

Отже, зважаючи на такий кадровий потенціал, матеріально-технічну базу (3 лабораторії: кримінального права, цивільного права, криміналістики), поєднання практики та теорії в навчальному процесі, підготовка молодших спеціалістів – правознавців у коледжі здійснюється на належному рівні.

Сучасний економічний стан України потребує різкого підвищення культури технологій, праці, комунікацій тощо. **У нашій країні формується новий тип економічної культури, й економічна освіта відіграватиме в цьому провідну роль.** Для створення в Україні економічно організованого суспільства необхідно, щоб система економічної освіти як складова культури була адекватна вимогам управління за умов ринкових відносин.

Тільки викликаючи зацікавленість з боку роботодавців до себе як до майбутнього працівника, випускник може отримати хорошу роботу за спеціальністю. Конкурентоспроможність випускників значною мірою залежить від якості оволодіння економічними знаннями, ступеня економічної культури, вміння мислити і діяти в категоріальній системі ринкової економіки.

Між тим рівень підготовки й ефективність навчання знаходяться у прямій залежності від взаємодії ланки «викладач-студент».

У нашому коледжі викладачі циклової комісії фінансово-економічних дисциплін, яку очолює викладач-методист І.М. Поп, вчать студентів розбиратися не лише у змодельованих, а й реальних економічних процесах.

В економічному навчанні викладачі циклової комісії використовують не тільки систему знань та навичок, а й певний досвід творчої діяльності, соціально-економічного спілкування. У комплексі це стимулює спрямованість особистості на самоосвіту та вміння використовувати нові знання в нових ситуаціях.

Тому в навчальній діяльності викладачі циклової комісії завжди відпрацьовують провідні знання та навички, створюють належне методичне

забезпечення навчального процесу (ними підготовлено понад 20 методичних комплексів, рекомендацій та електронних курсів лекцій).

Основне завдання викладачів циклової комісії економічних дисциплін у коледжі - формування творчої особистості фахівця, здатного до саморозвитку, самоосвіти, інноваційної діяльності, переведення студента з пасивного споживача знань в активного їх творця, який вміє сформулювати проблему, проаналізувати шляхи її вирішення, знайти оптимальний результат і довести його правильність.

Велика увага у процесі підготовки фахівців спеціальностей «Облік і оподаткування» та «Фінанси, банківська справа та страхування» в коледжі приділяється наступному:

❖ проведенню виробничої практики, завданням якої є закріплення теоретичних знань, здобутих у процесі навчання, на основі глибокого вивчення досвіду роботи одного з підприємств, установ чи організацій, на яких здійснюється проходження студентами практики;

❖ співпраці із підприємствами міста Ужгород, зокрема ДЖЕЙБЛ СЬОРКІТ ЮКРЕЙН ЛІМІТЕД, ПрАТ «Ужгородська швейна фабрика», ПАТ «Приватбанк», Фіскальною службою м. Ужгорода, а також співпраця із всеукраїнською газетою «Все про бухгалтерський облік», з територіальним відділенням ВГО «Асоціація платників податків України в Закарпатській області»;

❖ проведенню тижнів економічних наук, науково - практичних конференцій різної тематики («Актуальні питання розвитку економіки в сучасному суспільстві», до святкування 160-ї річниці І.Я. Франка в Україні - «Економічний стан народу - се головна підстава цілого його життя, розвою, поступу», «Рік 2017 - рік Японії в Україні», «Фінансово - кредитна система: вектор розвитку для України» та багато інших).

Така підготовка молодшого спеціаліста із «Обліку і оподаткування» та «Фінансової, банківської справи і страхування» дає змогу студентам без особливих труднощів продовжити навчання на економічному факультеті, факультеті міжнародних економічних відносин Ужгородського національного університету за скороченим терміном навчання для здобуття ОКР «бакалавр», а далі - й «магістр».

Розширення міжнародних зв'язків України та її інтеграція до європейської та світової спільноти є реальністю сьогодення. За таких умов дедалі більше уваги приділяється вивченню іноземної мови, адже це стосується всіх сфер життя, де іноземні мови є ключем до розвитку міжнародних відносин. **До випускників висувують додаткові вимоги щодо володіння іноземними мовами.** Потреба сучасного суспільства в спеціалістах, які вільно володіють іноземною мовою в побуті та професійній діяльності, зумовлює здобування нових знань, удосконалення рівня мовної та

мовленнєвої компетентності. Поступово втрачає актуальність функція викладача як основного джерела інформації, він перетворюється на організатора, консультанта, керівника та експерта самостійної роботи студента. Усе це потребує пошуку більш ефективних засобів навчання. І тому творчі зусилля викладачів-членів циклових комісій іноземних мов спрямовані на **підвищення ефективності та якості навчально-виховного процесу** в нашому закладі.

Головною метою навчання іноземних мов у Природничо-гуманітарному коледжі є підготовка майбутніх спеціалістів до практичного володіння іноземними мовами з професійно-орієнтованим спрямуванням. Опанування іноземних мов розглядається як набуття студентами комунікативної компетенції для практичного користування певною іноземною мовою, а саме: працювати з відповідною іншомовною літературою зі своєї спеціальності, листуватися з іноземними партнерами, брати участь у ділових бесідах при укладанні угоди, контракту тощо. Наш випускник повинен бути конкурентоспроможним, вміти адаптуватися до життя в глобальному суспільстві, застосовувати отримані знання у практичній діяльності. Основним своїм завданням викладачі вважають впровадження нових активних способів і форм навчальної діяльності на занятті, які б стимулювали студентів використовувати іноземну мову як під час спілкування в реальних життєвих ситуаціях, так і для набуття знань.

Викладання англійської, німецької та французької мов забезпечують фахівці, об'єднані в циклову комісію, серед яких – 1 кандидат наук, викладач-методист, старші викладачі, досвідчені перекладачі з іноземних мов, учасники міжнародних мовних шкіл та проектів.

На питання **«Як зацікавити студента?»** викладачі можуть відповісти, що ефективно **використання інтерактивних методів** навчання (рольова гра, ділова імітаційна гра, прес-конференція, мозкова атака, дискусія, метод проектів, заняття-екскурсія, заняття-бесіда, заняття-диспут, робота в парах, малих групах) **дає бажані результати.** Наслідком такої роботи є розширення словникового запасу студента, зростання комунікативної активності, підвищення інтересу до процесу навчання. Поширеним є і метод проектів, який надає студентам можливість мислити, вирішувати порушені проблеми. Широко застосовується і можливість спілкування з живими носіями мови – студентами-іноземцями, що навчаються в УжНУ, організація зустрічей, спільних виховних заходів.

Вивчення іноземної мови не закінчується в аудиторії. Викладачі працюють над **розвитком творчої діяльності студентів у позааудиторний час.** Ця робота спрямована на розвиток інтелекту, ерудиції студентів; пошук нестандартного вирішення мовленнєвих ситуацій; підготовку студентів до проведення Тижня іноземних мов; їх залучення до роботи з представниками

громадських організацій та в соціальному проекті «Світ без кордонів»; участь у студентських науково-практичних конференціях та олімпіадах з іноземних мов тощо.

Під керівництвом наших викладачів у коледжі працює **волонтерська група студентів-перекладачів із англійської, німецької, французької, угорської, словацької, румунської, чеської та японської мов «Полілінгва»**, які обслуговують у якості гідів, екскурсоводів, консультантів міжнародні спортивні змагання, зустрічі, фестивалі, що проводяться в Ужгороді та Закарпатській області. **Оснoву цієї групи становлять студенти спеціальності «Туризм», для яких така робота – це активна практика у набутті досвіду, вкрай необхідного для фахівця з туристичного бізнесу.**

З метою підвищення методичного рівня викладання, навчання викладачів та майбутніх учителів – а нині студентів «УжНУ», у коледжі працює «Школа молодого педагога». Протягом п'яти навчальних років досвідчені викладачі-методисти навчають нових членів педагогічного колективу, практикантів та студентів випускних курсів філологічного, математичного, історичного факультетів тонкощів педагогічної професії, діляться досвідом роботи та методичними здобутками. Найбільш результативною є робота «Школи молодого педагога» з української мови та літератури (викладач – методист Г.Я. Пащук), математики (викладач – методист Л.Я. Данько – Товтин), історії України (викладач Ж.В. Собоєв).

На базі коледжу працює «Школа педагогічної майстерності», слухачами якої стали не тільки викладачі коледжу, а й учителі загальноосвітніх шкіл усієї Закарпатської області.

У «Школі педагогічної майстерності» підвищують свій науковий та методичний рівень викладачі української мови, української та зарубіжної літератури, пізнаючи тонкощі авторської методики викладання української мови та теорії літератури викладача-методиста Пащук Г.Я. Ця методика базується на досконалому вивченні природи звукового явища та його відображення на письмі, особливому підході до вивчення синтаксису словосполучення і речення, інтонування мовних явищ тощо, що забезпечує високий рівень мовної і мовленнєвої компетенції студентів та слухачів підготовчих курсів.

Викладачі – методисти **М.В. Андрусь** у співавторстві з **Г.Я. Пащук** розробили **навчально-методичний комплекс «Голос Срібної Землі»**, де застосовано новий підхід до вивчення літератури рідного краю – Закарпаття.

До комплексу входить добірка літературних портретів закарпатських письменників, методичні рекомендації щодо вивчення їх творчості у ЗОШ та аудіохрестоматія із текстами рекомендованих творів. Слухачі «Школи педагогічної майстерності» дізнаються багато нових фактів про життя і

творчість митців – земляків, а також отримують професійні поради щодо їх використання на уроках української літератури та у виховній роботі.

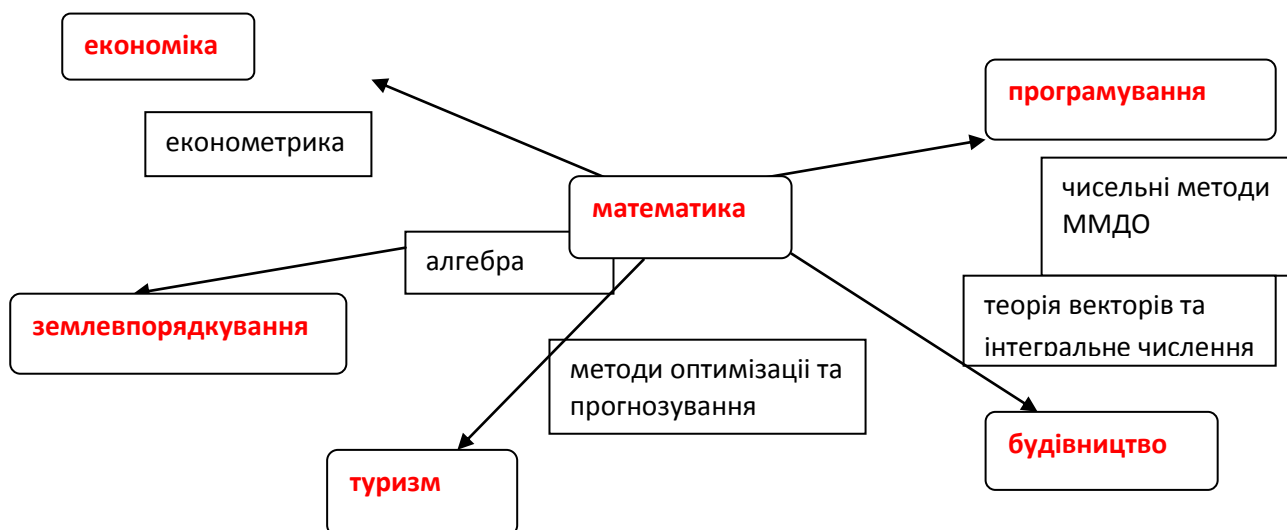
Старший викладач **О.Л. Іваниш** проводить майстер – класи із методики викладання зарубіжної літератури. Вона – розробник цікавого **факультативного курсу «Художня література Покордоння»**, що є **вкрай актуальним для Закарпаття. Мета цього проекту – через вивчення мистецтва слова пізнати історію, культуру, життя сусідніх країн з метою зближення, усвідомлення єдності проблем людства незалежно від місця проживання.**

Ця робота містить великий виховний потенціал для полікультурного і полілінгвального соціуму Закарпаття.

Викладач-методист **Л.Я. Данько-Товтин** у «Школі педагогічної майстерності» веде **секцію математики**. Як творча особистість, педагог перетворює важку для багатьох студентів та учнів, а то й «не зовсім потрібну» дисципліну на цікаву і вкрай необхідну у різних сферах людського життя.

Ось як виглядає схема зв'язку між науками та навчальними дисциплінами, що наскрізно проходить через весь курс математики, який читає Л.Я. Данько-Товтин у коледжі та пропагує колегам:

Міжпредметні зв'язки математики з фаховими та професійно-орієнтованими дисциплінами спеціальностей коледжу

Високої викладацької майстерності досягла **Ж.В. Собо́в**, викладач історії, яка гуртує навколо себе не тільки захоплених студентів, але й колег –

педагогів. Жанетта Вікторівна практикує **публічні лекції із проблемних і полемічних питань** як всесвітньої, так і вітчизняної історії, використовує у процесі викладання **альтернативні дослідження, новітні наукові джерела, активно співпрацює із науковцями факультету історії та міжнародних відносин УжНУ**. Тож слухачі «Школи педагогічної майстерності» черпають багато нової, часто малодоступної інформації, яку методично вправно радить використовувати викладач під час вивчення складних тем з історії як у програмі школи, так і ВНЗ I – II р.а.

Наразі триває робота з підготовки ще однієї секції – **«Правознавство»**. Науковий та методичний рівень викладання цієї дисципліни в коледжі, наявні напрацювання можуть стати у нагоді багатьом учителям, оскільки цей предмет у школах читають педагоги без юридичної освіти.

У системі заходів профорієнтаційного характеру та організації вступної кампанії Природничо-гуманітарний коледж приділяє велику увагу **підготовчим курсам**. Для досягнення позитивного результату в їх роботі – якісних знань слухачів, що складатимуть вступні випробування – викладачі мають розробити досконалі та **доцільні навчальні плани і програми з української мови, математики, історії України, географії та фізики**. Спираючись на багаторічний досвід, педагоги створили базовий методичний фонд для якісного викладання цих дисциплін в «екстремальних» умовах: **повна шкільна програма – за вкрай короткий термін**. З цією метою провідними викладачами були розроблені стандартні базові конспекти та їх електронні версії, дібрані типові тестові завдання, задачі і вправи, що відповідають рівневі вимог вступних випробувань. Про результативність роботи підготовчих курсів свідчать такі цифри:

	2016 рік	2017 рік	2018 рік
Кількість слухачів	103	121	173
Із них вступили до коледжу	98	119	172
На держзамовленні	81	95	127
За контрактом	17	24	45

Однак у зв'язку з новою реальністю – необхідністю **складання студентами II курсів ДПА у формі зовнішнього незалежного оцінювання** – виникла потреба у належній підготовці другокурсників до такого випробування. Тому разом із відділом доуніверситетської підготовки УжНУ ми організували підготовчі курси за програмою ЗНО з української мови, а цього річ – ще й із математики та історії України. Підсумки минулорічного складання довели високу результативність такої підготовки: усі слухачі курсів отримали позитивні оцінки за ДПА з української мови. **У загальному**

підсумку Природничо-гуманітарний коледж посів II місце серед ВНЗ I – II рівня акредитації в Закарпатській області.

Тож педагогічний колектив скерував свої зусилля для створення досконалого методичного забезпечення занять на підготовчих курсах із визначених дисциплін.

Викладачі математики **Л.Я. Данько-Товтин** і **Б.В. Манохіна** працюють над «**Методикою розв'язування типових завдань із математики у формі ЗНО**»; викладач історії України **Ж.В. Собо**в підготувала навчально-методичний посібник з історії України «**Історія України: ДПА у формі ЗНО**» для студентів II курсів, що містить глосарій, покажчик дат, галерею портретів та ілюстрацій.

Викладачі української мови **А.А. Гординська** та **Г.Я. Пашук** підготували «**Зошит – конспект з української мови**», що вміщує базову теорію, письмові завдання для закріплення програмного матеріалу і тести для перевірки знань, а також збірник тестових завдань з української мови «**Готуємось до ДПА**» (2015 рік).

Досягнення студентів як результат роботи педагогічного колективу

Найвища оцінка роботи педагогічного колективу – це досягнення його студентів. За два десятиліття коледжани ставали призерами знаних міжнародних і всеукраїнських конкурсів та олімпіад, наукових баталій та спартакіад.

Оскільки коледж здійснює навчання за програмою 10 – 11 класів із загальноосвітніх дисциплін, то студенти I – II курсів можуть брати участь у конкурсах науково-дослідних робіт МАН України. Щороку призерами II та учасниками III етапу Всеукраїнського конкурсу стають наші талановиті дослідники і автори: юні поетеси Анна Андрусак та Анастасія Ковалів (секція «Художня творчість»), Елена Сойма (секція «Українська мова»); Олег Росул та Яна Голінка (секція «Історія України»), Максиміліан Лісцін та Максим Пайдич (секція «Економіка») та ін.

За час існування Міжнародного конкурсу знавців української мови імені П.Яцика його призерами стали 10 наших студентів, серед яких – Олег Росул (I місце, 2016 рік), Романна Заяць (II місце, 2017 рік), Ярина Пашук, I місце (2014 рік). Переможцями Міжнародного творчого конкурсу ім. Т.Г.Шевченка були такі студенти: Я. Пашук – I місце (2014 рік), Л. Мигалега – I місце (2016 рік), Р. Заяць – II місце (2017 рік).

Серед студентів коледжу два президентські стипендіати – студенти спеціальності «Право» Олег Росул та Лідія Мигалега.

Високий рівень надання освітніх послуг та провідне місце коледжу в підготовці молодих правознавців України було підтверджено студентами під час їх участі у міжнародних науково – практичних конференціях «Закарпатські правові читання» (у 2017 році студент II курсу Олег Росул посів I місце серед учасників усіх секцій, а в 2018 році студент III курсу Євгеній Гошовський – у секції «Цивільне право»), «Здійснення та захист прав внутрішньо переміщених осіб», «Права та обов'язки людини у сучасному світі» тощо. У таких заходах обласного, всеукраїнського та міжнародного формату взяло участь близько 100 юних правників.

Результативним є викладання у коледжі і математичних дисциплін, яке здійснює циклова комісія, що складається із досвідчених науковців та методистів. **Викладачі математичних дисциплін** працюють над такими науково-методичними проблемами, що допомагають студентам краще зрозуміти **роль математики у житті, використовують інформаційно-комунікаційні технології, впроваджують інтерактивні форми і методи навчання**. Це сприяє досягненню високих результатів студентів, що беруть участь у міжнародних та всеукраїнських олімпіадах і конкурсах: вісім із них стали призерами олімпіади з математики, п'ять – переможцями міжнародних конкурсів та форумів тощо.

Інженерія програмного забезпечення: інноваційна робота колективу та наукові здобутки студентів

Однією з найпопулярніших та найактуальніших спеціальностей у коледжі є «Інженерія програмного забезпечення». Підготовку майбутніх фахівців у галузі ІТ-технологій здійснюють викладачі, що входять до **циклової комісії «Програмування та інформаційні технології»**.

Очолює циклову комісію висококваліфікований викладач-методист Н.В. Александра. Десять членів випускової циклової комісії забезпечують навчальний процес із фахових та професійно-орієнтованих дисциплін не тільки на спеціальності «Інженерія програмного забезпечення», а й на всіх інших спеціальностях коледжу.

Найкращим показником роботи викладачів циклової комісії є досягнення студентів, які беруть активну участь у всеукраїнських олімпіадах та конкурсах, де регулярно займають призові місця. Свідченням їх високої фахової підготовки є щорічне проходження студентів до фіналу Всеукраїнського конкурсу з інформаційних технологій «Екософт». Саме у цьому конкурсі ми майже щорічно отримуємо призові місця. Навіть у складний для країни 2014 рік, коли захист робіт відбувався дистанційно, за його результатами Крістіан Молнар посів 2 місце, а Павло Федорка – 3 місце.

Загалом історія нашої участі у цьому чемпіонаті така:

- 2016 рік – **Юрій Ваш**, 2 місце у категорії «Системні програми» (керівник **Н.В. Александра**);
- 2017 рік – **Олександр Верещагін**, 2 місце у категорії «Системні програми» (керівник **Н.Л. Лінчук**);
- 2018 рік – **Іван Маляр** та **Іван Оленишак**, приз глядацьких симпатій та 3 місце у категорії «Прикладні програми» (керівник **В.В. Пойда**);
- 2018 рік – **Олена Миколук**, 3 місце у категорії « Web-розробки» (керівник **Н.В. Александра**).

У 2017 році Міністерством освіти та науки України впроваджено новий конкурс з інформаційних технологій – «ITalent». Студенти радо долучилися до участі в конкурсі, і не безрезультатно. **Михайло Клювак** (на той момент студент 2 курсу) посів 2 місце у номінації «Програмна розробка» (керівник **Н.Л. Лінчук**).

Щороку на базі нашого коледжу проводиться обласний етап **Всеукраїнської олімпіади з інформатики та комп'ютерних технологій**. Викладачі **Н.В. Александра** та **А.В. Лукавська** працюють над розробкою завдань та займаються підготовкою учасників. Приємно зазначити, що студенти спеціальності вже кілька років поспіль є переможцями II етапу Всеукраїнської олімпіади з інформатики та комп'ютерних технологій. **Наталія Володимирівна** та **Альвіна Володимирівна** працювали членами журі III етапу олімпіади, а у березні 2018 року **Наталію Володимирівну** було запрошено як незалежного експерта та головного члена журі для проведення II етапу олімпіади в м. Хмельницький.

Викладачі циклової комісії «Програмування та інформаційні технології» вважають за необхідне вивчення сучасних мов програмування та використання відповідних середовищ розробки програмного забезпечення; постійне самовдосконалення та розвиток. Адже застарілий курс знижує мотивацію навчання студента, а в майбутньому – і рейтинг коледжу.

Особливе місце в системі підготовки майбутніх інженерів-програмістів займає **квазіпрофесійна діяльність** (проходження практики). У коледжі, згідно з навчальним планом, студенти спеціальності мають можливість проходити **4 навчальні та виробничо-технологічну практику протягом 2-4 курсів**. Саме у цей період вони набувають безцінний практичний досвід, включаються в реальну роботу, а також, виконуючи завдання з різних предметних областей, змінюють власне ставлення до певних дисциплін, значення та важливість яких для подальшого професійного розвитку не усвідомлювалася студентами у процесі вивчення теорії.

Коледж тісно співпрацює з ІТ-компаніями регіону (засновниками деяких із них є наші випускники). Зустрічі з успішними програмістами

надихають і дають безцінний досвід для наших студентів. Деякі з них мають можливість пройти практику саме в цих компаніях.

Особливістю нашого коледжу та потужною мотивацією для студентів є той факт, що **найбільш прогресивними та результативними викладачами** фахових дисциплін із програмування є **саме наші випускники**. Адже вони були студентами, учасниками навчального процесу, а тепер можуть врахувати всі особливості навчання та використовувати їх на заняттях.

Дуже важко знайти відмінного програміста, який би бажав займатися педагогічною діяльністю. Але наш колектив збагатився викладачами-практиками. Незважаючи на те, що діяльність програміста у якості викладача суттєво нижче оплачується, а студенти – це майбутні конкуренти на ринку праці, їм приємно навчати нове покоління, спостерігати за їх ростом, успіхами, а в подальшому – і обмінюватися досвідом.

Майже всі проекти, які отримали визнання на всеукраїнських конкурсах і чемпіонатах, – це результат курсового та дипломного проектування. А це говорить про те, що викладачі циклової комісії піклуються про **актуальність тем, їх практичне застосування та можливість впровадження**.

Спеціальність «технік-програміст» покликана змінити життя на краще. Саме таким принципом керуються викладачі та студенти коледжу. Яскравими прикладами цього є виконані програмні проекти.

Студенти коледжу щороку беруть участь у Всеукраїнській олімпіаді з інформатики та комп'ютерної техніки. Останні десять років наші студенти є переможцями II етапу олімпіади. Саме так виникла **ідея створення програмного забезпечення**, яке б автоматизувало процес перевірки олімпіадних робіт з інформатики та забезпечило **неупереджене оцінювання, виключивши можливість впливу людського фактора та корупції у цьому процесі**.

Студент Норберт Пастор під керівництвом Н.В. Александри вдало зміг реалізувати задуманий проект під назвою «**ProzzoraОлімпіада**». Він на той момент був учасником III етапу Всеукраїнської олімпіади з інформатики та комп'ютерних технологій, тому легко розумів предметну область розробки.

Щороку студенти коледжу беруть участь у **Всеукраїнському конкурсі інформаційних технологій «Екософт»**. Уже в січні були подані тези до цього програмного продукту в Київ та пройшли відбір. У лютому 2017 року відбувся очний захист робіт конкурсу. На превеликий жаль, серед членів журі не знайшлося людини, яка володіє програмуванням **мовою С#**. І тому Норберт не зміг довести авторство своєї розробки. За результатами конкурсу

його **програмний продукт** не отримав призового місця, хоч і **привернув до себе увагу всіх експертів і учасників**.

Але ми продовжували удосконалювати свою ідею. Уже в березні апробували програму під час проведення I етапу Всеукраїнської олімпіади з інформатики та комп'ютерних технологій. А у квітні з програмним продуктом ознайомилися і викладачі області під час проведення II етапу олімпіади. Саме тоді ми отримали перші схвальні відгуки від колег з інших навчальних закладів.

У травні 2017 р., під час III етапу олімпіади у м. Нововолинськ, було запропоновано ознайомитися з цією програмою оргкомітету олімпіади. І за результатами голосування було прийнято рішення провести засідання **Всеукраїнського методичного об'єднання викладачів інформатики та програмування** на базі нашого коледжу, щоб детальніше вивчити її функціонування та подбати про практичне застосування.

26 жовтня 2017 р. представники ВНЗ I-II р.а. із 18 областей України апробували нашу розробку. Під час гарячих обговорень та дискусій врешті-решт ухвалено рішення впровадити програмне забезпечення «ProzogaОлімпіада» на всіх етапах Всеукраїнської олімпіади з інформатики та комп'ютерних технологій.

Ця програма може бути застосована і під час проведення олімпіад з інших предметів або тих їхніх частин, що передбачають автоматизацію процесу (виконання тестів, складання алгоритмів, доповнення схеми тощо).

Не менш цікавою є розробка студентки Олени Миколюк «Дипломник». Ідея програмного продукту полягає у **забезпеченні можливості дистанційно керувати процесами курсового та дипломного проектування та курсових і дипломних робіт**. Це є веб-ресурс, де зареєстровані керівники проектів та студенти. Керівники заносять до бази даних теми проектів, курсових та дипломних робіт, а студенти можуть подати онлайн заявки на вільні теми. Кожен учасник процесу бачить статус теми: «вільна», «на розгляді» та «закріплена за студентом». Після затвердження всіх тем керівники проставляють відсоток виконання завдання. У такий самий спосіб можна відслідковувати стан виконання проектів та робіт на всьому курсі одразу. Цей програмний продукт вже впроваджено на спеціальності «**Інженерія програмного забезпечення**» та планується його використання на всіх спеціальностях коледжу.

Окрім виконання названих проектів, викладачі циклової комісії пропонують студентам теми для написання проектів із різних спеціальних дисциплін, які в подальшому стають активною складовою процесу навчання інших студентів. До прикладу: написання інтерактивних уроків про мову програмування Java, методичні розробки про діаграми UML та багато інших.

Так студенти більш глибоко вивчають навчальний матеріал не тільки з самого програмування, а й суміжних дисциплін.

Досвід роботи викладачів циклової комісії «Програмування та інформаційні технології» та її високі результати, методика викладання окремих фахових дисциплін були належно оцінені та рекомендовані до впровадження в освітній процес не тільки у ВНЗ І-ІІ р.а. Закарпатської області, а й України в цілому. Саме тому у жовтні 2017 року на базі коледжу проводився семінар всеукраїнського методичного об'єднання викладачів інформатики та комп'ютерних технологій ВНЗ І-ІІ р.а.

Нині викладачі циклової комісії «Програмування та інформаційні технології» – у творчому пошуку, працюють над впровадженням сучасних методик навчання, педагогічних інновацій та ІТ-технологій, щоб випускники спеціальності «Інженерія програмного забезпечення» відповідали потребам сьогодення.

Традиції та нові форми виховної роботи зі студентами коледжу

Виховна робота у коледжі спрямована на формування національно свідомої і толерантної особистості, що в складних сучасних реаліях України здатна бути справжнім громадянином-патріотом, служити ідеї цілісності і неподільності рідної землі. Студенти коледжу – це полікультурний та полілінгвальний соціум, що об'єктивно сформувався на теренах Закарпаття як транскордонного регіону, і тому форми і методи виховної роботи повинні відповідати його вимогам.

Керує виховною роботою заступник директора, викладач-методист Галина Ярославівна Пащук, яка координує діяльність кураторів 34 академгруп та органів студентського самоврядування.

Найбільша увага приділяється процесу адаптації студентів-першокурсників до нових умов навчання, для чого проводяться спеціальні семінари-практикуми для кураторів академгруп, виробляється система доцільних заходів, пов'язаних із вивченням контингенту, його потенціалу, налагодженню діалогу з батьками, пошуку індивідуального підходу до окремих студентів тощо. Велику роль на цьому етапі відіграє психологічна служба: саме соціальний психолог через анкетування, бесіди, тренінги, персональні консультації збирає необхідну інформацію, аналізує її та виробляє рекомендації для викладачів щодо роботи зі студентами.

Однак специфіка Закарпаття полягає в тім, що серед першокурсників є 10-15 відсотків студентів-випускників шкіл національних меншин, що слабо володіють українською мовою. Тому для їх легшої адаптації при студраді створено групу угорськомовних та румуномовних старшокурсників, які у перші місяці навчання допомагають новим студентам і супроводжують їх у

бібліотеку та на консультації, пояснюють новий матеріал, знайомлять із розкладом, залучають до участі у різних заходах.

Окрім того, кожна циклова комісія намагається виділити чергових викладачів, що спілкуються мовами нацменшин, для надання консультацій із загальноосвітніх чи фахових дисциплін у разі труднощів на початковому етапі комунікування в українськомовному середовищі.

Студенти коледжу, окрім актуальних заходів, пов'язаних із історичними та сучасними подіями за свою 20-річну історію, сформували цікаві традиції, які активно підтримуються новими поколіннями коледжан.

Важливе місце у цьому контексті займає **обласна студентська конференція, присвячена Дню української писемності і мови**. Тема конференції щороку інша; вона відповідає найбільш актуальним проблемам, пов'язаним із імплементацією української мови в середовище національних меншин краю, функціонуванням української мови як державної, чинного законодавства України у мовній політиці тощо.

Ще одна традиція, народжена в коледжі, вже переросла масштаби області, і в 2018-2019 н. р. стане всеукраїнською: олімпіада з української мови для студентів ВНЗ I-II р. а. – представників національних меншин «Наша мова єднання – це українська». **Цей захід виявився вкрай необхідним саме в полілінгвальному Закарпатті як приклад того, що знання державної мови є можливим і для випускників ЗОШ із викладанням мовами національних меншин, що білінгвізм значної кількості студентів – не перешкода, а підстава для пошуку нових форм і методів роботи з ними, для відповідної підготовки викладачів тощо.**

Серед учасників нашої олімпіади, що стала **святом культурного єднання і духовного збагачення, а не сухої перевірки знань з української мови**, були румуни, угорці, словаки, поляки, роми, росіяни, євреї. Цьогоріч уже на **Всеукраїнську олімпіаду з української мови для студентів ВНЗ I-II р.а. - представників національних меншин**, проведення якої ми хочемо закріпити саме за Ужгородом, приїдуть студенти різних вишів – представники турецької національної меншини з Миколаєва, чеської з Житомира і Кропивницького, грецької – із Херсона, болгарської – з Одещини, польської – зі Львова та Полісся та ін. Тож нам як організаторам і господарям є над чим працювати. Нас активно підтримують Закарпатське обласне відділення Спілки письменників України, Інститут транскордонного співробітництва, Інститут євроінтеграційних досліджень УжНУ, культурні товариства краю.